

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ТА РОЗВИТОК НАВИЧОК КОМУНІКАЦІЇ ДІТЕЙ З РАС В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО ЗАКЛАДУ.

Вперше на міжнародному рівні права людини зазначені в Загальній декларації прав людини. Одним із цих прав є право на освіту.

Кожна людина має право на освіту, а батьки мають право пріоритету у виборі виду освіти для своїх малолітніх дітей.

Зміни в підходах до вирішення проблем осіб з особливими потребами в Україні розпочалися після ратифікації на законодавчому рівні Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю та ухвалення Концепції впровадження інклюзивної освіти.

Інклюзивна освіта – це система освітніх послуг, що ґрунтується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту та права навчатися за місцем проживання в умовах загальноосвітнього закладу та застосування методів навчання, що враховують індивідуальні особливості таких дітей. В основу інклюзивної освіти покладена ідеологія, яка виключає будь-яку дискримінацію дітей; забезпечує рівноцінне ставлення до всіх людей, але створює спеціальні умови для дітей з особливими потребами.

Головним аспектом інклюзивної освіти є забезпечення ефективних форм організації навчання дітей з особливими потребами в загальноосвітньому закладі. Увага зосереджується на соціалізації дітей цієї категорії та якості навчання.

Завдяки впровадженню інклюзивного навчання, діти з особливими освітніми потребами мають змогу відвідувати шкільні та дошкільні заклади освіти. Вони спілкуються з однолітками, знаходять друзів, стають відкритими та почуваються впевненіше. Долучаються до спільних ігор та творчих занять. Це все сприяє мовленнєвому, когнітивному, соціальному та емоційному розвитку.

Діти з типовим розвитком навчаються толерантності, вмінню співчувати, допомагати, підтримувати. А педагоги та інші фахівці краще розуміють потреби та особливості дітей, отримують новий досвід, оволодівають різними педагогічними методиками.

Тому переваги є для всіх. Успішне перебування в інклюзивних закладах освіти є чудовим стартом у майбутнє доросле життя.

Одна з категорій дітей які також отримали змогу навчатися у загальноосвітніх закладах – це діти з раннім дитячим аутизмом (РДА) та розладами аутистичного спектра (РСА).

Наголошуючи на праві кожної людини на навчання та розвиток відповідно до її можливостей, гуманістична парадигма сучасної спеціальної освіти робить дуже актуальною необхідність психолого-педагогічної допомоги дітям з аутизмом.

Аутизм – це порушення розвитку, яке зустрічається приблизно у 1% населення земної кулі. Це стан, який характеризується проблемами з соціальною поведінкою і спілкуванням, сенсорною інтеграцією, координацією рухів і дрібною моторикою, мовленням та інтелектуальними здібностями. Особи з аутизмом ніколи не направляють зовні свою енергію, мовлення, жестикуляцію. Усе, що вони роблять, не має соціального сенсу.

Фахівці вважають більш правильним використовувати термін не «аутизм», а «розлад аутистичного спектру (РАС)», адже існує широкий спектр симптомів і ступенів тяжкості, які дуже різняться від людини до людини.

Проблему аутизму вивчає чимало дослідників. Проте й нині недостатньо розкрито психолого-педагогічні аспекти навчання аутистичних дітей.

Окрім того, для сучасного етапу допомоги дітям з аутизмом характерна відсутність в Україні спеціальних закладів для цієї нозологічної категорії. Однак інтерес до вирішення цього питання зростає, нині актуальними є дослідження питання організації, форм, змісту спеціальної освіти аутистичних дітей, розробляються конкретні корекційні технології соціальної інтеграції та підтримки їх в умовах навчально - реабілітаційних центрів, інклюзивних класів закладів загальної середньої та дошкільної освіти.

Для здійснення роботи з дітьми з розладами аутистичного спектру в закладі загальної середньої освіти педагоги мають прийняти й усвідомити нову освітню парадигму, нові способи організації освітнього процесу, опанувати сучасні методики диференційованого й особистісно орієнтованого викладання, що сприятиме розвитку здібностей дитини, задоволенню особливих освітніх потреб, створенню системи підтримки, участі батьків у навчанні їхніх дітей, розвитку гуманної педагогіки в закладі, яка здатна заохотити дітей до освітнього процесу.

Під час спеціально організованої навчальної діяльності (урок, заняття) найкращими підходами до залучення дитини з аутизмом до спілкування з ровесниками є кооперативне навчання та робота в парах.

Коли ми говоримо про кооперативне навчання і навчання в парах, це не значить що одна дитина все виконує, а інша спостерігає. У кожної дитини є своя роль, діти знають про них і без роботи кожного з учасників кінцевий результат – неможливий

Провідна ознака розладів аутистичного спектру – недостатній розвиток навичок комунікації, соціальної взаємодії, або інакше – соціальної комунікації. Відповідно, усі прийоми, спрямовані на роботу з дітьми, зокрема в інклюзивному навчанні – як у шкільному, так і в дошкільному – мають бути спрямовані на формування навичок спілкування, взаємодії між дитиною з РАС та іншими дітьми.

Говорити про однакові підходи не можна, оскільки діти з аутизмом відрізняються одне від одного – рівнем навичок, бажанням, можливістю і здатністю до спілкування, рівнем розвитку мовлення. Ми маємо обирати ті стратегії, які будуть оптимальними конкретній дитині.

Спілкування – процес інтерактивний, тому важливий вплив на його ефективність мають наші відносини з оточуючими. Навчання дитини з

аутизмом соціальним навичкам комунікації це не зробити її менш аутистичною, а дати їй соціальні знання, які допоможуть взаємодіяти з більш широким колом людей та діяти впевнено в різноманітних соціальних ситуаціях.

Література

1. Інтегративний підхід до інклюзивної освіти осіб із порушеннями зору: монографія / за заг. ред. Ю. Й. Тулашвілі. Луцьк: ПП Іванюк В. П., 2019. 344 с.
2. Кузава І. Б. Теоретико-методологічні аспекти інклюзивної освіти дітей дошкільного віку, які потребують корекції психофізичного розвитку. *Педагогічний пошук*. Луцьк. 2012. № 1 (73). С. 21–23.
3. Кузава І. Б. Спеціальні дошкільні навчальні заклади як навчально-методичний та кадровий ресурс інклюзивної освіти. *Актуальні проблеми ортопедагогіки та ортопсихології*: матеріали I Всеукр. наук.-практ. конфер. (м. Київ, 1-2 лист. 2012 р.). Київ. 2012. С. 73–76.
4. Кулачківська С. Є., Ладивір С. О. Я-дошкільник (вікові та індивідуальні аспекти психічного розвитку). Київ: Нора-прінт, 1996. 108 с.
5. Психолого-педагогічна діагностика розвитку дітей раннього дошкільного віку: навчально-методичний посібник / за наук. ред. Л. А. Федорович. Кременчук: Християнська Зоря, 2008. 217 с.
6. Guralnick M. J. A framework for change in early childhood inclusion. In M. J. Guralnick (Ed.), *Early Childhood inclusion: Focus on change*. Baltimore: Paul H. Brookes Publishing Co. 2001. P. 3–35.
7. Mc William R. A. Assessing the resource needs of the families in the context of early intervention. In M. J. Guralnick (Ed.), *The Developmental Systems Approach to Early Intervention*. Baltimore: Paul H. Brookes Publishing Co. 2005. P. 215–234.
8. Інклюзивна група ДНЗ. Рекомендації для облаштування простору. URL: <https://inkluzia.com.ua/inkluzivna-grupa-v-dnz.-rekomendatsiyi-oblashtuvannya-prostoru/>
9. Кузава І.Б. Концептуальні засади розвитку процесу інклюзії в умовах дошкільної освіти. Науковий часопис НПУ ім. М.П.Драгоманова. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. 2013. Вип. С. 130-135.
10. Олефір Н. Особливості інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами в закладах дошкільної освіти. *Нова педагогічна думка*. 2019 №2(98) С. 143-146 URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&I
11. Кузава І., Гац Г. Професійна готовність майбутніх спеціальних педагогів до впровадження інклюзивної освіти: монографія. *European and global vectors for education development in Ukraine: Scientific monograph*. Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 2022. С. 344-372.

Мацюк З.С.

кандидат філологічних наук,
доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти
Волинський національний університет
імені Лесі Українки, м. Луцьк

ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВИХ УМІНЬ У ДІТЕЙ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ ЗАСОБАМИ ЕЙДОТЕХНІКИ

Умови демократичного суспільства диктують нові вимоги до освіти його маленьких громадян. Одним із шляхів задоволення освітніх потреб суспільства